

Μεγέθυνση και Ανάπτυξη

Συνήθως οι όροι οικονομική ανάπτυξη(development) και οικονομική μεγέθυνση (growth) χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, ωστόσο οι δύο αυτές έννοιες δεν είναι ταυτόσημες.

- Ο όρος της (οικονομικής) **μεγέθυνσης** είναι στενότερος και αναφέρεται στη διεύρυνση των οικονομικών μεγεθών της οικονομίας. Γενικότερα, ως μεγέθυνση ορίζεται η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και συνεπώς αποτελεί ποσοτικό δείκτη.
- Ο όρος οικονομική **ανάπτυξη** υπονοεί τη χρήση τόσο οικονομικών όσο και μη οικονομικών παραγόντων για τη γενική βελτίωση των όρων διαβίωσης και του επιπέδου ευημερίας. Περιλαμβάνει την αύξηση του εισοδήματος αλλά και τη μείωση της φτώχειας, την εξασφάλιση τροφής, υγείας, παιδείας και ποιότητας ζωής. Ο όρος οικονομική ανάπτυξη είναι ποιοτικός δείκτης, ο οποίος σχετίζεται με τις δυνατότητες ικανοποίησης των ατομικών και κοινωνικών αναγκών.
- Το περιεχόμενο των δύο όρων είναι, κυρίως, συμπληρωματικό, καθώς η οικονομική ανάπτυξη προϋποθέτει την οικονομική μεγέθυνση. Ενδέχεται, όμως, η εφαρμογή κάποιων πολιτικών μεγέθυνσης να περιορίζουν τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης. Είναι δυνατόν να υπάρχει οικονομική μεγέθυνση χωρίς σημαντική ανάπτυξη, όταν για παράδειγμα υπάρχει υψηλή συγκέντρωση εισοδήματος σε μια μερίδα του πληθυσμού και παράλληλα απουσιάζει ή είναι πολύ περιορισμένη η οικονομική διάχυση και η ποιοτική αναβάθμιση. Από την άλλη είναι απίθανο να υπάρχει σημαντική ανάπτυξη χωρίς το λιγότερο μια μέτρια οικονομική μεγέθυνση. Με άλλα λόγια, οικονομική μεγέθυνση μπορεί να είναι απαραίτητη, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την ανάπτυξη.

Ο παραδοσιακός δείκτης μέτρησης της ανάπτυξης, που ουσιαστικά μετρά τη μεγέθυνση είναι το **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν**. Ο δείκτης του ΑΕΠ, παρά τις αδυναμίες του, χρησιμοποιείται διεθνώς για να συγκρίνουμε τον ρυθμό μεγέθυνσης μιας οικονομίας σε βάθος χρόνου ή να συγκρίνουμε τον ρυθμό μεγέθυνσης διαφόρων οικονομιών. Ανάλογα με το επίπεδο του ΑΕΠ, κάθε χώρα χαρακτηρίζεται ως χαμηλού εισοδήματος, μέσου εισοδήματος και υψηλού εισοδήματος.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) (Gross Domestic Product GDP)είναι η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα σ' ένα συγκεκριμένο έτος.

Υπάρχουν τρεις τρόποι μέτρησης του ΑΕΠ οι οποίοι στην πραγματικότητα είναι τρεις πλευρές της ίδιας διαδικασίας.

Η **μέθοδος της δαπάνης** μετρά το ΑΕΠ προσθέτοντας τη δαπάνη που γίνεται για την αγορά των προϊόντων. Αθροίζει τη δαπάνη για καταναλωτικά αγαθά, για επενδυτικά αγαθά καθώς και τις δαπάνες του κράτους.

$$\text{Α.Ε.Π.} = \text{Ιδιωτική Κατανάλωση} + \text{Επένδυση} + \text{Δημόσια Δαπάνη} + \text{Εξαγωγές} - \text{Εισαγωγές}$$
$$\text{ΑΕΠ} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{X} - \text{M}$$

Η **μέθοδος του εισοδήματος** μετρά το ΑΕΠ προσθέτοντας τα εισοδήματα ή τις αμοιβές που πληρώνουν οι επιχειρήσεις στα νοικοκυριά για τους συντελεστές παραγωγής που έχουν προσφέρει (μισθοί, ενοίκια, τόκοι δανεισμού κεφαλαίου, κέρδη κτλ).

Η **μέθοδος του προϊόντος ή της προστιθέμενης αξίας** μετρά το ΑΕΠ υπολογίζοντας την αξία της παραγωγής όπως φτάνει δηλαδή στους αγοραστές. Η τελική αξία του προϊόντος θα είναι το άθροισμα των προστιθέμενων αξιών.

$$\text{Συνολική δαπάνη} = \text{Συνολικό Εισόδημα} = \text{Συνολική Παραγωγή}$$

Τελικά- Ενδιάμεσα

Τελικά είναι αυτά που αγοράζονται για τελική χρήση και όχι παραπέρα μετασχηματισμό.

Ενδιάμεσα είναι αυτά που αγοράζονται για περαιτέρω επεξεργασία και όχι τελική χρήση. Το Α.Ε.Π. περιλαμβάνει μόνον την αξία των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η επιμονή στη χρήση του όρου τελικά προϊόντα και υπηρεσίες γίνεται, για να αποφύγουμε να υπολογίζουμε δύο ή περισσότερες φορές την αξία ενός αγαθού, καθώς το μετράμε για τη συμμετοχή του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Για παράδειγμα, αν θέλουμε να συμπεριλάβουμε την αξία ενός ηλεκτρονικού ψυγείου στο Α.Ε.Π., δε θα πρέπει να περιλάβουμε χωριστά την αξία του μοτέρ του και στη συνέχεια πάλι την αξία του ως τμήμα της τελικής αξίας του ψυγείου, γιατί θα έχουμε διπλό υπολογισμό.

Προστιθέμενη αξία

Ένας άλλος τρόπος αποφυγής λαθών κατά τον υπολογισμό του Α.Ε.Π. είναι η χρήση της μεθόδου της **Προστιθέμενης Αξίας**. Συνήθως κάθε προϊόν δέχεται επεξεργασία σε διάφορα στάδια παραγωγής, πριν λάβει μορφή τελικού προϊόντος και διατεθεί στην αγορά. Για παράδειγμα, ένα έπιπλο που πωλείται στο εμπόριο, διέρχεται από τέσσερα στάδια επεξεργασίας: κορμοί δέντρων, επεξεργασία ξύλου, έπιπλο, εμπόριο. Λαμβάνουμε λοιπόν την επιπλέον αξία κάθε σταδίου παραγωγής, η οποία προστίθεται στο προϊόν και το άθροισμα των προστιθέμενων αξιών κάθε σταδίου αποτελεί και την τελική αξία του προϊόντος.

Ακαθάριστο και Καθαρό

Οι **αποσβέσεις** είναι το μέρος του κεφαλαίου που αναλώνεται (φθείρεται) για την παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών μιας συγκεκριμένης περιόδου. Για να διατηρήσει λοιπόν μια οικονομία την παραγωγική της ικανότητα στο ίδιο επίπεδο, πρέπει το κεφάλαιο (κτίρια, μηχανήματα κτλ.) που αναλώθηκε να αντικατασταθεί με νέο στην καινούργια περίοδο παραγωγής. Όταν στο προϊόν δεν περιλαμβάνεται η απόσβεση τότε προκύπτει το Καθαρό προϊόν το οποίο μας δείχνει το προϊόν που αυξάνει την παραγωγική δυναμικότητα της οικονομίας. Το Ακαθάριστο Προϊόν μας δείχνει αξία από την οποία δεν έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για τη συντήρηση κεφαλαίου (μηχανήματα και εξοπλισμός).

$$\text{Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν} - \text{Αποσβέσεις} = \text{Καθαρό Εθνικό Προϊόν}$$

Εγχώριο και Εθνικό

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι το συνολικό εισόδημα που δημιουργείται μέσα στην επικράτεια (χώρα). Περιλαμβάνει το εισόδημα που δημιουργούν οι μόνιμοι κάτοικοι και οι αλλοδαποί που ζουν μέσα σε μια χώρα, αλλά όχι και το εισόδημα που δημιουργούν και αποστέλλουν στη χώρα οι πολίτες της που ζουν στο εξωτερικό.

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν είναι το εισόδημα που αποκτούν οι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας καθώς και το μέρος του εισοδήματος που οι πολίτες της αποκτούν στο εξωτερικό και αποστέλλουν στη χώρα. Δεν περιλαμβάνεται όμως το τμήμα του εισοδήματος που δημιουργείται μέσα στη χώρα από τους αλλοδαπούς και αποστέλλεται στο εξωτερικό.

Τρέχον και Πραγματικό

Σύμφωνα με τον ορισμό του Α.Ε.Π., χρησιμοποιώντας τις χρηματικές αξίες λύνουμε το πρόβλημα της μέτρησης ανομοιογενών προϊόντων και υπηρεσιών της παραγωγής μιας οικονομίας. Δημιουργείται, όμως,

ένα άλλο πρόβλημα εξαιτίας της μεταβολής των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Το Α.Ε.Π. μπορεί να μεταβληθεί είτε με μεταβολή ποσοτήτων είτε με μεταβολή τιμών. Το Α.Ε.Π. που υπολογίζεται με αυτόν τον τρόπο δεν είναι καλό μέτρο εκτίμησης της πορείας μιας οικονομίας. Αν, για παράδειγμα, όλες οι τιμές διπλασιαστούν χωρίς καμιά μεταβολή στις παραγόμενες ποσότητες, το Α.Ε.Π. θα διπλασιαστεί.

Συνεπώς πρέπει να βρούμε ένα τρόπο για να αφαιρέσουμε την επίδραση της μεταβολής των τιμών (να **αποπληθωρίσουμε**) στην αξία του προϊόντος υπολογίζοντας το πραγματικό ΑΕΠ σε σταθερές τιμές. Το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές μετράει την αξία της συνολικής παραγωγής σε τιμές ενός έτους που αυθαίρετα το επιλέγουμε ως έτος το βάσης. Έτσι διατηρούνται σταθερές οι τιμές και το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές του έτους βάσης μετρά τις πραγματικές μεταβολές του προϊόντος από έτος σε έτος. Το πραγματικό Α.Ε.Π. διαφέρει από έτος σε έτος μόνον αν κυμαίνονται οι παραγόμενες ποσότητες και είναι καλύτερο μέτρο σύγκρισης της ευημερίας μιας οικονομίας απ' ό,τι το ονομαστικό ή τρέχον Α.Ε.Π. Συνοπτικά:

ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές ή ονομαστικό: Εκφράζει την αξία του προϊόντος σε τιμές κάθε τρέχοντος έτους. Η μεταβολή του προϊόντος από έτος σε έτος δέχεται την επίδραση της μεταβολής των τιμών, δηλαδή δέχεται την επίδραση του πληθωρισμού.

ΑΕΠ σε σταθερές τιμές ή πραγματικό: Εκφράζει την αξία του προϊόντος σε τιμές ενός έτους που επιλέγεται ως έτος αναφοράς. Η μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ δείχνει τη μεταβολή του προϊόντος χωρίς την επίδραση του πληθωρισμού.

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν είναι ο σημαντικότερος δείκτης με τον οποίο μετράται η οικονομική ευημερία μιας οικονομίας. Αν διαιρέσουμε το Α.Ε.Π. ενός έτους με τον πληθυσμό της χώρας του ίδιου έτους, προκύπτει το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., που μετρά το εισόδημα ενός ατόμου (κατά μέσο όρο) στην οικονομία.

$$\text{Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π.} = \frac{\text{Α.Ε.Π.}}{\text{Πληθυσμός}}$$

Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. δίνει το προϊόν που θα αντιστοιχούσε σε κάθε κάτοικο μιας οικονομίας, αν η διανομή του ήταν ίση. Όπως γίνεται αντιληπτό, όσο μικρότερη είναι η ανισοκατανομή τόσο πιο αξιόπιστο μέτρο γίνεται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., και το αντίθετο. Το θετικό και συγχρόνως σημαντικό στοιχείο είναι ότι το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. λαμβάνει υπόψη τη μεταβολή του πληθυσμού, γι' αυτό και χρησιμοποιείται για να μετρά τις επιδόσεις των οικονομιών διαχρονικά, αλλά και μεταξύ των χωρών για διεθνείς συγκρίσεις.

Πως έρχεται λοιπόν η ανάπτυξη;

Υπάρχει οικονομική μεγέθυνση όταν το πραγματικό ΑΕΠ αυξάνεται. Ωστόσο μία περιστασιακή αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ή μία ανάκαμψη από περίοδο ύφεσης δεν αποτελεί οικονομική μεγέθυνση. Η Οικονομική μεγέθυνση είναι μία συνεχιζόμενη, μακροχρόνια αύξηση του ΑΕΠ.

Αυτό που ουσιαστικά κάνει το ΑΕΠ να αυξάνεται είναι η αύξηση της **παραγωγικότητας** της εργασίας. Παραγωγικότητα της εργασίας είναι η ποσότητα του προϊόντος που παράγεται με μία μονάδα εργασίας.

Πρέπει, δηλαδή, με τον σταθερό αριθμό εργαζομένων που έχουν οι οικονομίες να παράγουν περισσότερα προϊόντα.

Παράγοντες επηρεάζουν την παραγωγικότητα της εργασίας.

- Το **φυσικό κεφάλαιο**. Η χρήση των φυσικών πόρων σήμερα πρέπει να γίνεται με βιώσιμο τρόπο, καθώς η κατασπατάληση φυσικών πόρων και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος περιορίζει την ανάπτυξη.
- Το **ανθρώπινο κεφάλαιο**. Αφορά στην ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού όπως το επίπεδο εκπαίδευσής του, οι ικανότητες και δεξιότητες που μπορεί να αναπτύξει (όπως το ερευνητικό δυναμικό μιας χώρας κ.λπ.).
- Οι **Υποδομές ή υλικό κεφάλαιο**. Οι υποδομές που επιτρέπουν την επικοινωνία και τη διασύνδεση αποτελούν προϋπόθεση για τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας και την ένταξη στις παγκόσμιες αγορές.
- Οι **τεχνολογικές εξελίξεις**. Η τεχνολογική εξέλιξη έχει συμβάλει περισσότερο στην αύξηση της παραγωγικότητας από ότι η ίδια η συσσώρευση του κεφαλαίου.
- Η **επιχειρηματικότητα**.
- Οι **επενδύσεις**. Για την ανάπτυξη του υλικού κεφαλαίου (εργοστάσια, δρόμοι, αεροδρόμια, τηλεπικοινωνίες κ.λπ.) είναι αναγκαίες οι επενδύσεις. Οι επενδύσεις προέρχονται είτε από τις εγχώριες αποταμιεύσεις είτε από ξένα κεφάλαια και δανεισμό.

Φτώχεια

Φτώχεια σημαίνει στέρηση όσων είναι αναγκαία για να μείνει κάποιος στη ζωή (όπως η τροφή, πρώτες ύλες, στέγη και ένδυση). Υπό την έννοια αυτή, η φτώχεια είναι σχεδόν απύθμενη από τον αναπτυγμένο κόσμο (ΗΠΑ, Καναδά, Βρετανία κ.λπ.), αφού ακόμα και τα φτωχότερα στρώματα στις κοινωνίες αυτές ζουν καλύτερα από μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού. Ανάλογα με το είδος των αναγκών που δεν μπορούν να καλυφθούν, η φτώχεια διακρίνεται σε απόλυτη και σχετική.

Απόλυτη Φτώχεια

Η Παγκόσμια Τράπεζα τοποθετεί το όριο απόλυτης φτώχειας στο 1,90 δολάρια την ημέρα, υπολογισμένο με όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (διεθνούς δολαρίου).

Σύμφωνα με αυτό το όριο, το 2015 περίπου 736εκ. άνθρωποι διαβιούσαν κάτω από το διεθνές όριο της φτώχειας σαφώς μειωμένο ποσό σε σχέση με το 1990 που ήταν 1,85 δις.

Σχετική φτώχεια

Η φτώχεια δεν είναι απλώς ένα «φυσικό» φαινόμενο (η στέρηση υλικών αγαθών που δεν ικανοποιούν βασικές ανάγκες) αλλά εδράζεται στη συγκριτική θέση των ανθρώπων στην κοινωνική τάξη και ιεραρχία. Κατά τη θεώρηση αυτή πέρα από το απόλυτο όριο της φτώχειας υπάρχει και το σχετικό όριο φτώχειας το οποίο ορίζεται στο 60% του διάμεσου εισοδήματος (κατά άλλους στο 50%) και χρησιμοποιείται κυρίως για τη μέτρηση της φτώχειας σε εθνικό επίπεδο.

Φαύλος κύκλος της φτώχειας

Με οικονομικούς όρους επισημαίνεται ότι μια πολύ φτωχή χώρα ή περιοχή είναι συχνά καθηλωμένη σε αυτό που ονομάζεται φαύλος κύκλος της φτώχειας: οι άνθρωποι έχουν ελάχιστα χρήματα τα οποία, όπως είναι φυσικό, ξοδεύονται όλα για την κάλυψη των βασικών τους αναγκών. Ως εκ τούτου, εν περισεύει τίποτα για αποταμίευση, άρα ούτε για επένδυση.

Από την άλλη, είναι τόσο χαμηλό το εισόδημα, που κάθε επένδυση είναι ασύμφορη: η αγορά είναι πολύ μικρή και συνεπώς δεν θα βρεθούν αρκετοί αγοραστές. Με άλλα λόγια, «η φτώχεια γεννά φτώχεια».

Χαρακτηριστικά υπανάπτυξης

- Χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας
- Εκτεταμένη παιδική εργασία
- Μικρή συμμετοχή των άμεσων φόρων, η μεγάλη συμμετοχή των φόρων στο διεθνές εμπόριο και η μικρή συμμετοχή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στα συνολικά φορολογικά έσοδα.
- Ανισοκατανομή του εισοδήματος
- Υποαπασχόληση της εργασίας (ανεργία)

Αιτίες της υπανάπτυξης

- Η λειτουργία πολιτικών και οικονομικών θεσμών.
- Ανεπάρκεια στην εκπαίδευση.
- Υψηλό εξωτερικό χρέος.
- Κοινωνικοί παράγοντες (π.χ. κουλτούρα επιχειρηματικότητας)

Ανεργία

Εργατικό δυναμικό είναι το σύνολο των ατόμων τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν.

Απασχολούμενοι είναι τα άτομα τα οποία εργάζονται (φυσικά εξ ορισμού θέλουν και μπορούν να εργαστούν).

Άνεργοι είναι τα άτομα τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση.

Μέτρηση της Ανεργίας

Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί ως απόλυτο μέγεθος, για παράδειγμα, χιλιάδες άνεργοι. Η σημασία όμως του αριθμού αυτού εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Γι' αυτό η ανεργία μετράται ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού, για παράδειγμα, 8%.

Συγκεκριμένα:

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Αριθμός ανέργων}}{\text{Εργατικό δυναμικό}} \times 100$$

Είδη ανεργίας

Εποχιακή ανεργία: Πολλές επιχειρήσεις, όπως, για παράδειγμα, οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και, συνεπώς, από μεταβολές της ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Χαρακτηριστικό της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας.

Ανεργία τριβής: Ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει άμεσα άνεργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Η ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία των εργατών να εντοπίζουν αμέσως τις επιχειρήσεις με τις κενές θέσεις και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν τους άνεργους εργάτες. Επίσης μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα οφείλεται

στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας.

Διαρθρωτική ανεργία: Όταν σε μια οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν μπορούν να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις, επειδή υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και την ειδίκευση των ανέργων και σ' αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων, η ανεργία αυτή ονομάζεται διαρθρωτική. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν σε μια οικονομία να υπάρχει ανεργία μηχανικών και έλλειψη λογιστών, ή να υπάρχει ανεργία για τους βιομηχανικούς εργάτες και έλλειψη ξενοδοχειακών υπαλλήλων. Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, οι οποίες δημιουργούν νέα επαγγέλματα και αχρηστεύουν άλλα, και σε αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Όπως είναι φανερό, η διαρθρωτική ανεργία δημιουργείται από τη δυσαναλογία προσφοράς και ζήτησης των διάφορων ειδικεύσεων. Η μείωσή της απαιτεί επανεκπαίδευση των ανέργων, ώστε να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη. Διαφορετικά, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να είναι μεγάλης διάρκειας.

Ανεργία Ανεπαρκούς Ζήτησης: Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης, ονομαζόμενη και κεϋνσιανή ανεργία, είναι εκείνη που προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Πρόκειται, δηλαδή, για αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα, δηλαδή επαναλαμβάνεται, και η διάρκειά της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου.